

**HOLLANDSE
WATERLINIES**

UNESCO WERELDERFGOED

WATERLINIE DOEBOEKJE

voor
kinderen van
4 t/m 10
jaar

Dit boekje is van

PUZZEL, TEKEN EN KLEUR JE MEE IN DIT DOEBOEKJE?

Zo ontdek je UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies! Iets wordt UNESCO Werelderfgoed als het zó bijzonder is dat de hele wereld het wil bewaren, voor nu en later. De Hollandse Waterlinies zijn speciaal omdat ze Nederland vroeger op een slimme manier beschermden. Wanneer er gevaar was, lieten soldaten water over het land stromen. Zo werd het één grote natte plassenwereld waar vijanden niet doorheen konden. Het water was te diep om in te lopen en te ondiep voor boten. Overal stonden forten, dijken en sluizen om te helpen. En die kun je vandaag nog steeds bezoeken!

**VEEL PUZZELPLEZIER EN VERGEET
NIET OM DE STICKERS TE PLAKKEN!**

Neem hier eens
een kijkje!

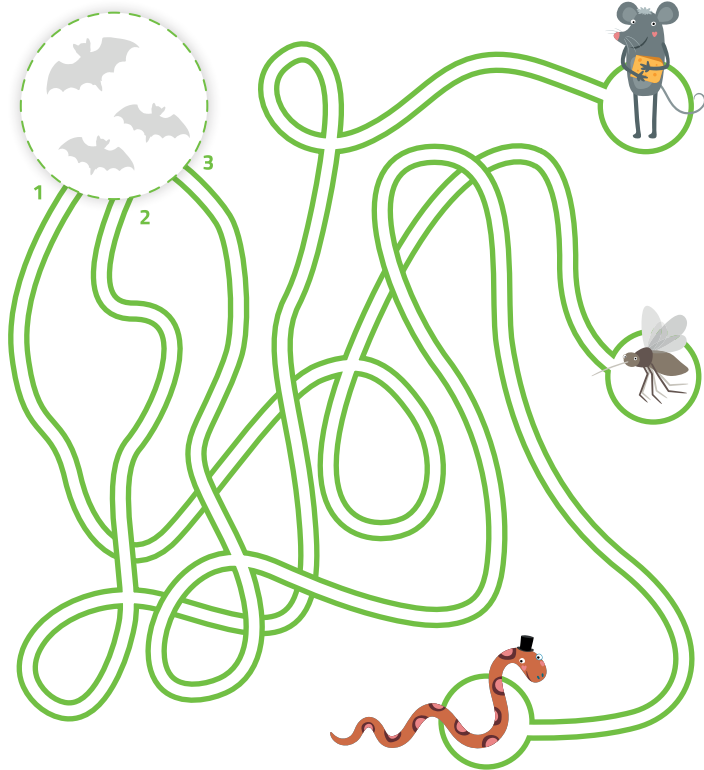

VLEERMUIZEN OP HET FORT

Forten zijn donker, rustig en koel; perfect voor vleermuizen! Omcirkel het nummer dat naar hun avondmaal leidt.

WOORDZOEKER

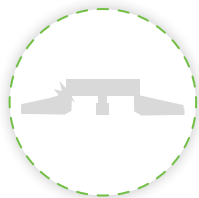
Vind alle woorden hieronder, streep ze door en ontdek welk woord er overblijft.

D	G	E	S	C	H	U	T	L	N	L	Bastion
B	A	S	T	I	O	N	G	E	D	A	Bunker
E	I	T	I	N	U	M	R	G	R	N	Dijk
B	P	L	S	D	O	E	A	O	U	D	Druipkoker
U	F	S	I	G	H	L	C	V	I	S	Fort
N	U	J	I	C	N	S	H	S	P	C	Geschut
K	K	T	R	O	F	I	T	J	K	H	Gracht
E	K	A	Z	E	M	A	T	I	O	A	Ijsvogel
R	M	N	A	T	U	U	R	S	K	P	Inundatie
W	A	T	E	R	L	I	N	I	E	S	Kazemat
E	I	T	A	D	N	U	N	I	R	V	Landschap
											Marcheren
											Munitie
											Natuur
											Vestingstad
											Waterlinies

Oplossing:

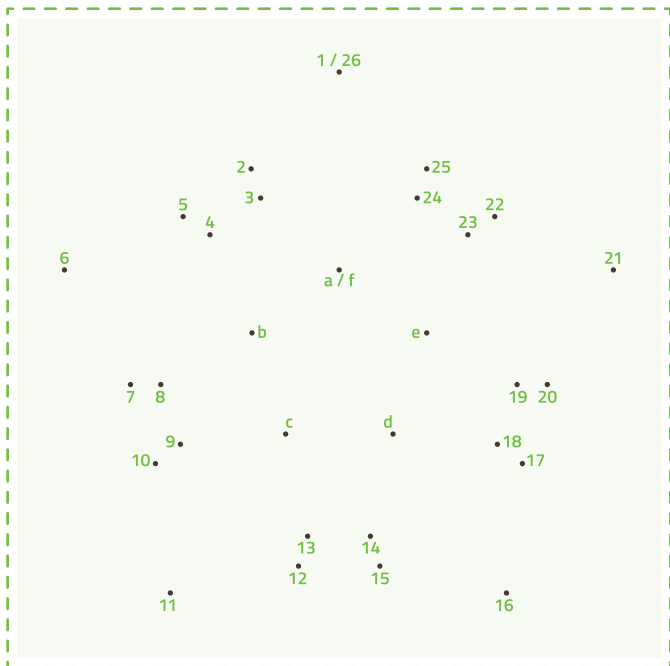

Nieuwsgierig
wat dit woord
betekent? Scan
de QR-code en
ontdek het!

VAN STIP TOT VESTING

In de Hollandse Waterlinies liggen 6 vestingsteden: Muiden, Naarden, Weesp, Utrecht, Gorinchem en Woudrichem.
Verbind de stippen en maak je vesting compleet!

FORTSPOTTEN

Zoek, speur en vink aan wat je spot op het fort.
Je mag één keer een sticker plakken!

Gracht

Luik

Brug

Schoorsteen

Kanon

Poepdoos

Wilg

Bunker

Wachtershuisje

MOPJES

Twee poepdozen staan naast elkaar.
Zegt de ene poepdoos tegen de andere:
'Je hebt daar een vlekje.' Zegt de andere
poepdoos: 'Hoe kun jij dat nou zien?
Je hebt niet eens een (wc)bril op!'

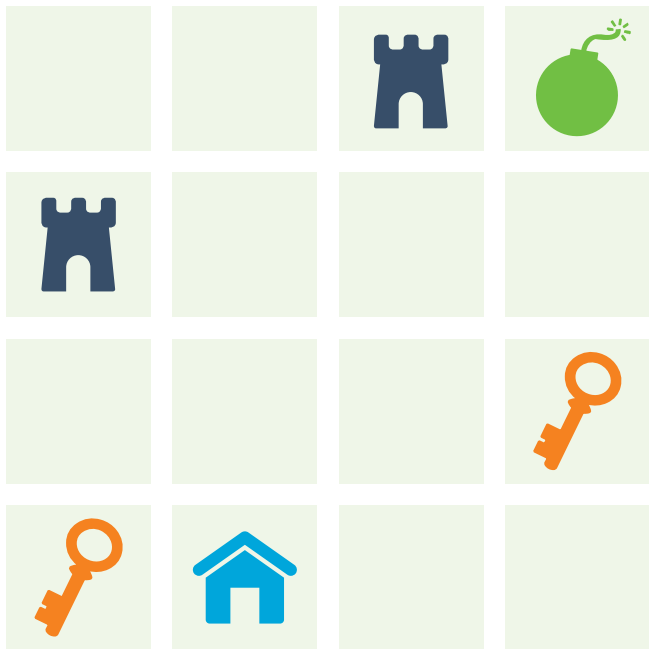
Roept de commandant boos:
"Soldaat, ik heb je vanmorgen
niet gezien bij de camouflage-
oefening!" Antwoordt de
soldaat: "Commandant, dank u
voor het compliment."

Lopen er twee muizen over het forteiland, vliegt er
ineens een vleermuis voorbij. De ene muis begint
te zwaaien, waarop die andere zegt: "Hee mafkees,
wat loop je nou te zwaaien?" Zegt die andere muis:
"Da's m'n neef, die zit bij de luchtmacht!"

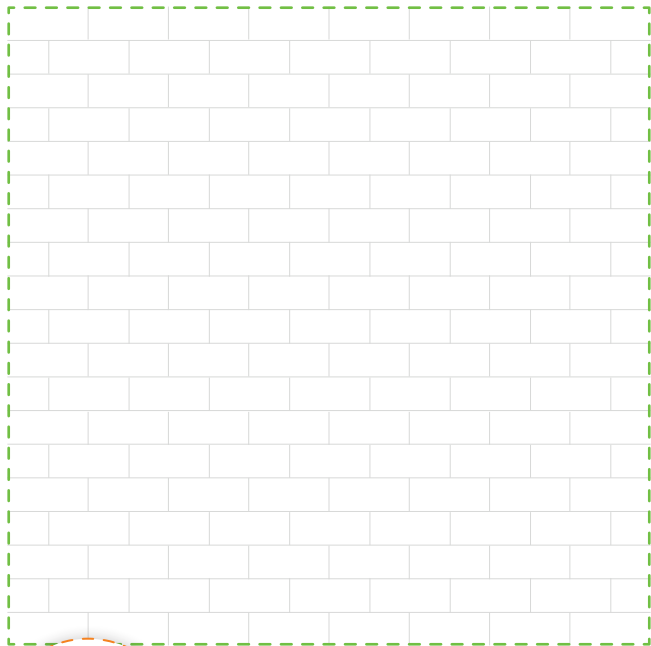
SUDOKU KRAKEN

Kun jij deze Sudoku oplossen? Elke vorm mag maar 1 keer in elke rij en in elke kolom voorkomen.

TEKENING OP DE MUUR

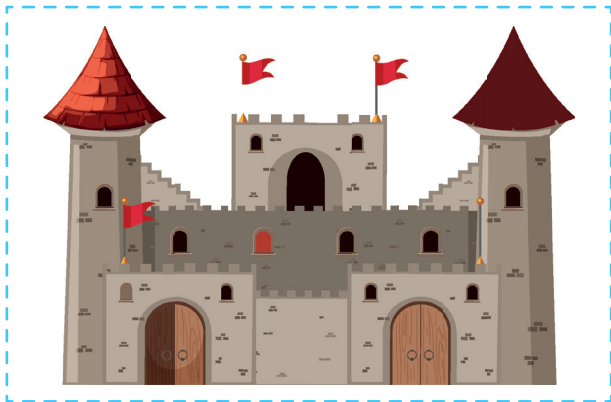
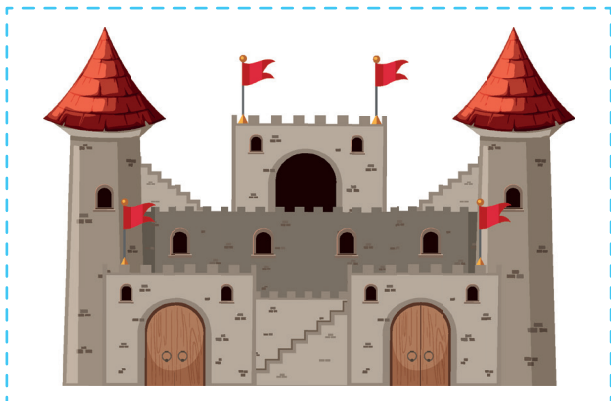
Vroeger maakten soldaten en gevangenen soms muurschilderingen uit verveling. Wat zou jij tekenen als je in een fort opgesloten zat? Zet het hieronder op papier.

Wist je dat Duitse soldaten tekeningen achterlieten op de muren van Fort Everdingen? Bekijk ze op [everdingen.fortverhalen.nl](https://www.everdingen.fortverhalen.nl)!

ZOEK DE VERSCHILLEN

Bij de Hollandse Waterlinies horen twee kastelen.
Zoek de 10 verschillen tussen deze tekeningen.

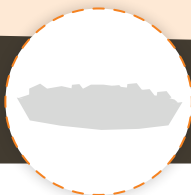

WIE EET WAT?

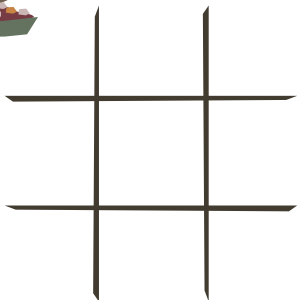
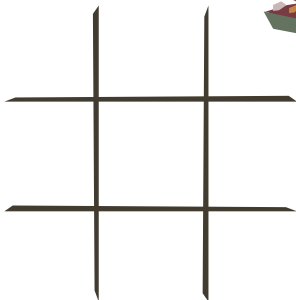
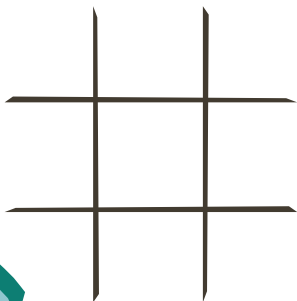
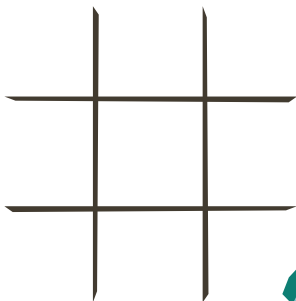
Trek lijnen van links naar rechts, van elk dier naar het eten dat bij hem hoort.

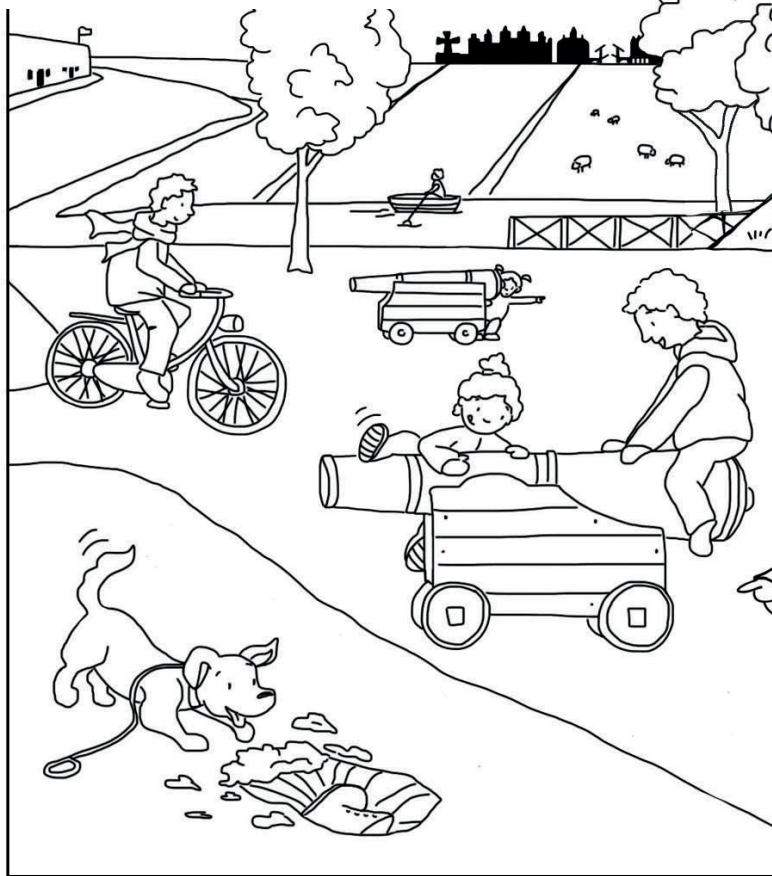
POTJE RATS, KUCH EN BONEN

Vroeger aten soldaten geen boter,
kaas en eieren, maar rats (stamppot),
kuch (hard brood) en bonen
(gedroogde bruine bonen)! Speel
samen een potje rats, kuch en bonen.

GEEF **K**LEUR AAN DE HOLLANDSE WATERLINIES

HOE STROOMT HET WATER?

Om de vijand te stoppen werd het land expres onder water gezet. De sluis staat open, nu moet het water de polder instromen! Volg de juiste route door de getallen in volgorde te verbinden: van 1 naar 2 naar 3... tot en met 15.

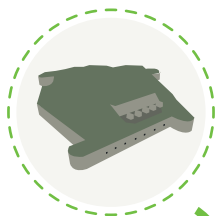
Let op: je mag **niet** schuin!

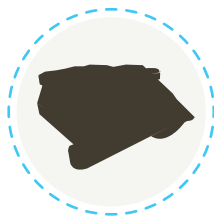
WELKE SCHADUW PAST?

Hier zie je een tekening van Fort Pannerden, een fort met 5 verdiepingen! Vroeger beschermde het fort de watertoevoer naar de Hollandse Waterlinies.

Welke schaduw hoort bij Fort Pannerden?

Welke van de 5 schaduwen komt exact overeen met deze tekening?

BEELDPUZZEL

Kun jij de puzzel oplossen?

p = m

-r

-d

-d

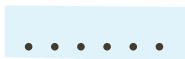
-d

-ur

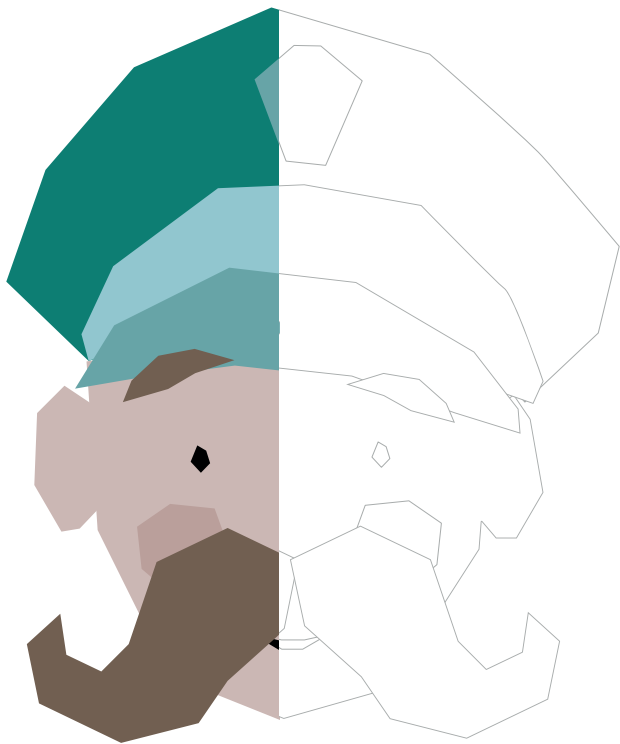

+en

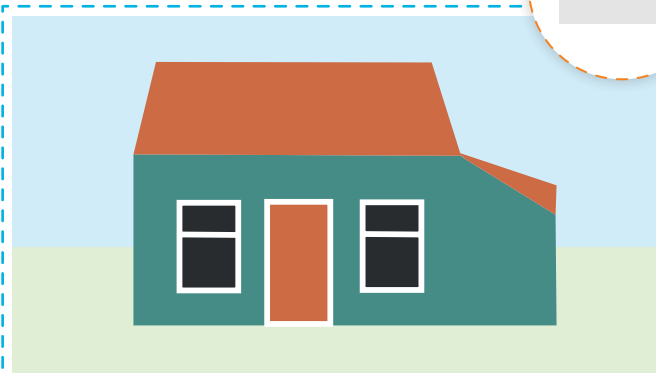
HELP DE COMMANDANT

Arme commandant is zijn kleur kwijt. Geef jij 'm zijn kleur terug? Je mag de commandant zelf jouw lievelingskleuren geven!

ZOEK DE VERSCHILLEN

Vroeger woonde er een fortwachter op het fort.
Kijk goed naar de twee afbeeldingen van zijn
woning en zoek de vijf verschillen. Omcirkel ze.

RAAD DE WOORDEN

Weet jij welke woorden hier staan? Schrijf ze eraan! Sommige letters krijg je cadeau.

tuikr	=	. r . . .
rkuneb	=	. u . k . .
nakno	=	k . . . n
mehl	=	. . l .
glav	=	v . . .
lisus	=	. l . . s
branaattrangis	=	brisant . r . . . a .
lekpoe	=	. . e . . l
gletsiln	=	st . l

WEETJE

In 1885 werd een heel sterk wapen uitgevonden: de brisantgranaat. Daardoor waren de oude bakstenen forten niet meer veilig. Ze konden makkelijk kapotgaan. Vanaf toen werden de forten sterker gemaakt met beton en aarde.

GEHEIMSCRIFT

Soldaten stuurden vroeger geheime berichten met morsecode: puntjes en streepjes! Zo konden ze snel communiceren met het hoofdkwartier, zonder dat de vijand het begreep. Kun jij dit woord in morsecode ontrafelen?

Hieronder vind je het alfabet in morsecode.

A	• —	J	• — — —	S	• • •
B	— • • •	K	— • —	T	—
C	— • — • •	L	• — • •	U	• • —
D	— • •	M	— —	V	• • • —
E	•	N	— •	W	• — — —
F	• • — •	O	— — — —	X	— • • • —
G	— — — •	P	• — — •	Y	— • — — —
H	• • • •	Q	— — • —	Z	— — • •
I	• •	R	• — •		

TEL DE COMMANDANT

Hoe vaak heb jij de commandant in dit boekje gespot?
Plak hier de kleine stickertjes van de commandant zo
vaak als je hem gevonden hebt!

En plak hier de
grote sticker van de
commandant!

Wat zou jij in morse willen schrijven?
Schrijf hier je eigen boodschap!

ONTDEK MEER

HOLLANDSE WATERLINIES

Wist je dat het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies meer dan 200 km lang is? Langs dit lange lint van Edam tot aan de Biesbosch liggen bijna 100 forten, 2 kastelen en 6 vestingsteden. En als je goed kijkt zie je ook allemaal sluzen, betonnen bunkers en op sommige plekken ook nog loopgraven.

Wil je meer weten over de Hollandse Waterlinies? Kijk dan de Klokhuis aflevering of luister naar de podcast Geheim Water.

EEN FORT VOOR VLEERMUIS

Gitte Spee, bekend van de boekjes over Aap en Mol en Dierendorpje, maakt een Gouden Boekje over de Hollandse Waterlinies. In het boekje is Vleermuis haar familie kwijt. Gelukkig wil Das wel helpen zoeken. Samen speuren ze van loopgraaf tot torenfort en van polder tot sluis. Wil je weten hoe het avontuur van Vleermuis en Das afloopt? Koop het Gouden Boekje bij de boekwinkel bij jou in de buurt of bestel het bij uitgeverij Rubinstein.

POTJE HOLLANDSE WATERLINIES

Ben je nog lang niet uitgespeeld en uitgeleerd over de Hollandse Waterlinies? Speel dan het Potje Hollandse Waterlinies: maak een mooie muurschildering op Fort bij Krommeniedijk, help de wasvrouw met de was ophangen, houd de wacht bij Fort Giessen en nog veel meer! Dit bordspel speel je als ganzenbord. Je hebt een dobbelsteen en voor iedere speler een pion nodig.

EROPUIT!

In de Hollandse Waterlinies is genoeg te beleven. Breng een bezoek aan een fort of kasteel, wandel een route speciaal voor kinderen of trek eropuit met de Fortensafari Speurkaart. Op deze kaart zijn allerlei planten en dieren beschreven die je rond de forten kunt vinden. Speur je mee? Alles voor kids vind je hier.

ANTWOORDEN PUZZELS?

Ben je klaar met puzzelen en wil je weten of je het goed hebt? Ga dan naar de antwoordpagina op de website. Maar niet te vroeg spieken hoor!

